

TER LAND, TER ZEE EN IN DE LUCHT...

**Tips voor reizigers met een beperking
om een geschikte transportkeuze te maken op vakantie**

TOERISMEVLAANDEREN

Grasmarkt 61 1000 Brussel

+32 2 504 03 40

toegankelijk@toerismevlaanderen.be

www.visitflanders.com/toegankelijkheid

Inhoud

0. Inleiding	3
I. Vliegtuig	3
1. Algemeen	4
2. Vooraf	4
A. Boeken	4
B. Zitze reserveren.....	5
C. Medicatie/medische uitrusting	6
D. Hulpmiddelen	6
E. Assistentie	7
F. Dieetmaaltijden	9
3. In de lucht(haven).....	9
A. Inchecken.....	9
B. Veiligheid	9
C. Gate	9
4. Op het vliegtuig	10
A. Aan boord gaan	10
5. Aan boord	10
6. Landen.....	11
7. Overstappen.....	11
II. Trein	12
1. Boeken	12
2. Assistentie.....	13
3. In het station.....	13
4. Op de trein	13
III. Cruiseschip	14
1. Boeken	14
2. Medische faciliteiten aan boord	14
3. Vervoer	15
IV. Ferry	16
V. Touringcar	17

0. Inleiding

Ervaren reizigers met een beperking hebben misschien al kunnen ondervinden wat voor hen de meest comfortabele manier van reizen is. Wie minder ervaring heeft, is misschien gebaat bij enkele tips rond het kiezen en boeken van een geschikt transportmiddel.

Deze gids helpt je bij het kiezen van een geschikt vervoersmiddel op en naar je vakantiebestemming Vlaanderen. Je krijgt informatie over de voor- en nadelen van de verschillende transportmiddelen. Daarnaast geven we ook concrete tips over het boeken van je gekozen vervoersmiddel en kaarten we enkele aandachtspunten aan. Wie twijfelt over een geschikte keuze, kan het best advies inwinnen van de behandelende arts.

Op zoek naar de concrete toegankelijke vervoersmogelijkheden in Vlaanderen en Brussel? Van openbaar vervoer tot aangepaste taxi's en touringcarbedrijven: alles werd gebundeld in onze brochure *Aangepast vervoer in Vlaanderen en Brussel*.

I. Vliegtuig

Kan ik een vliegreis ondernemen met mijn elektrische rolstoel? Mag mijn assistentiehond mee op het vliegtuig? Kan ik mijn medicatie meenemen in mijn handbagage?... De eerste keer het vliegtuig nemen als je een beperking hebt, het brengt heel wat vragen en bezorgdheden met zich mee. Met onderstaande informatie proberen we je te helpen om je vliegreis zo goed mogelijk voor te bereiden.

1. Algemeen

De luchtvaartmaatschappij kan een **verklaring** vragen dat de **passagier voldoende fit** is om te reizen. **Vraag dit tijdig aan bij je arts:** de vertegenwoordiger van de luchtvaartmaatschappij zal je aanvraag eerst nog moeten goedkeuren. Het kan overigens nooit kwaad om een dergelijke verklaring op zak te hebben. Sommige maatschappijen vragen daarnaast ook dat je bepaalde zaken **zelfstandig** kan: eten en drinken, naar het toilet gaan, medicatie nemen,... Als dat niet lukt, moet er een **begeleider** meereizen. Ga in dat geval zeker na of er **kortingen** geboden worden voor begeleiders.

Mensen **weigeren** omwille van een handicap kan slechts om twee redenen:

- a. Een bepaalde **officiële wet, decreet of besluit**.
- b. Het is **technisch onmogelijk** om de passagier aan boord te brengen. De luchtvaartmaatschappij moet wel proberen om een oplossing te vinden.

2. Vooraf

A. Boeken

- **Chartervluchten** zijn goedkoper dan lijnvluchten, maar vaak ook **minder comfortabel** (minder beenruimte, stoelen kunnen vaak niet kantelen, kleine toiletten,...). Ze vliegen bovendien meestal naar luchthavens die **ver van het centrum** liggen.
- Vergeet dus niet te controleren of je vanop de luchthaven **aangepast vervoer** kan regelen. Soms kan je via de vliegmaatschappij meteen ook je vervoer naar je vakantieverblijf bijboeken. Vraag gedetailleerde info om uit te maken of dit transportmiddel **voor jou geschikt** is. Informeer je ook tijdig over de vervoersmogelijkheden **op** je vakantiebestemming: kan je er makkelijk een aangepaste wagen huren, is het goed bereikbaar met het openbaar vervoer? ... Het kan bepalend zijn voor de keuze van je vakantiebestemming.

- Doe je een **online boeking**, kijk dan na of je op de website alle relevante informatie over je medische toestand of je mogelijkheden/beperkingen kan doorgeven. Als dat niet het geval is, neem dan voor je boekt contact op met de vliegmaatschappij.
- Vraag bij je boeking reeds **assistentie** en/of een **rolstoel** aan. Reis je alleen? Vraag dan ook **hulp** voor het **verplaatsen van je bagage**. **Twee dagen voor je vertrekt**, kan je deze aanvragen het best **opnieuw** laten bevestigen. Neem deze bevestigingen ook **op papier** mee in je handbagage.

B. Zitje reserveren

- Reis je met een begeleider? Controleer dan of jullie **twee zitjes naast elkaar** kunnen reserveren.
- Kan je op voorhand geen stoel reserveren, zorg dan dat je zeker **tijdig op de luchthaven** bent.
- Welke stoel kies je nu het best? De plattegronden van verschillende types vliegtuigen op www.seatguru.com helpen je bij je keuze. Enkele zaken om rekening mee te houden:
 - o De comfortabelste stoelen voor de meeste mensen met een mobiele beperking zijn in feite **'exit stoelen'**. Om veiligheidsredenen staan vliegmaatschappijen dit echter vaak niet toe. Op deze stoelen moet je immers in staat zijn om snel de nooddeur te openen.
 - o **Zetels net voor de 'exit-rij'** zijn vaak niet kantelbaar.
 - o **Zetels aan de gang** bieden meer ruimte voor je transfer. Maar misschien vind je het minder aangenaam dat je je burens telkens moet laten voorbijkomen.

© Wetravel2

- o Kies je voor **een stoel vooraan** in het vliegtuig, dan kan je vaak rechtstreeks uit je eigen rolstoel plaatsnemen in het zitje en een extra transfer naar een sky chair vermijden.
- o Let op met **'bulk head seats'**. Deze zitjes op de eerste rij (bv. na de scheiding tussen 1ste en 2de klasse) bieden meer beenruimte maar zijn meestal minder breed.
- o Vraag ook na of de **armleuningen van je zitje op en neer** kunnen. Zo ben je er zeker van dat je transfer naar het zitje comfortabel kan gebeuren.
- o Wie problemen heeft om de benen te plooiën, boekt beter **twee zitjes in tweede klas**. Een **eerste klas zitje** biedt meestal al voldoende **extra beenruimte**.

© Wetravel2

C. Medicatie/medische uitrusting

- Neem **voldoende medicijnen en andere medische benodigdheden mee in je handbagage**, voor het geval je bagage een tijdje zoek raakt.
- Scherpe voorwerpen horen niet thuis in je handbagage. Heb je toch **injectienaalden** e.d. nodig tijdens je vlucht, bespreek dit dan reeds bij je boeking (en zet het op papier). Zorg ervoor dat je een (Engelstalig) medisch attest/voorschrift bijhebt.
- Medicatie en vloeibare substanties bewaar je in een doorzichtig, **hersluitbaar zakje** in je handbagage. Het is handig als je dit makkelijk kan bovenhalen, mochten ze hierom vragen.
- Voor het **gebruiken van een stretcher, zuurstof of dialysemateriaal op het vliegtuig**, bestaan speciale procedures. Vraag ze min. 48 u op voorhand aan, maar nog beter is om dit reeds bij het boeken door te geven.

D. Hulpmiddelen

▪ *Algemeen*

- Vraag bij je boeking na of er beperkingen zijn qua **gewicht en afmetingen** van je hulpmiddelen.
- **Grotere hulpmiddelen** zoals een looprekje en een manuele rolstoel zullen mogelijks moeten worden ingecheckt.
- In geval van **verlies van of schade aan een hulpmiddel** in die mate dat je het niet kan gebruiken bij aankomst:
 - moet de maatschappij het hulpmiddel zo snel mogelijk repareren of een vervangmiddel voorzien dat aan je eisen voldoet, zonder extra kosten aan te rekenen.
 - moet de maatschappij je de waarde van het hulpmiddel volledig terugbetalen indien het niet kan worden teruggevonden of hersteld.
- Een gouden tip: **neem een foto van je hulpmiddelen vooraleer ze in te checken**. Mocht er toch iets verkeerd gaan, heb je bewijs in handen.

▪ **Rolstoel**

- Soms kan je je **manuele rolstoel** in de **passagierscabine** meenemen. Vraag dit op voorhand na. **Elektrische rolstoelen** gaan altijd in het **ruim**.
- Naast een rolstoel worden ook andere essentiële hulpmiddelen meestal **kosteloos** vervoerd. Voor bijkomstige hulpmiddelen (bv. een handbike,...) wordt soms een extra kost gerekend.
- Staat de vliegmaatschappij een **elektrische rolstoel** toe? Meestal vormen rolstoelen met een droge batterij geen probleem. Werkt je rolstoel echter op een **natte batterij**, dan zal je meer details (afmetingen) moeten verschaffen om na te gaan of de rolstoel rechtop naar het ruim kan gebracht worden en rechtop in het ruim kan staan. Sommige maatschappijen weigeren, anderen verplichten de huur van een speciale container om lekkage te voorkomen.
 - Je moet je **batterijen** kunnen **uitschakelen of loskoppelen**. Aangezien moersleutels niet in je handbagage thuisshoren, kan je dit het beste al doen zodra je op de luchthaven bent. Je kan je gereedschap dan in je bagage inchecken.
 - Indien het **bedieningspaneel** kan worden losgekoppeld, is het verstandig om dit mee te nemen in de handbagage. Zo voorkom je schade of verlies.
 - Vaak moeten ook **losse onderdelen** zoals een tafel en hoofdsteen eraf om in het ruim te passen. Ook losse onderdelen die verloren kunnen gaan tijdens de vlucht (pomp, kussenvertrek,...) en **breekbare delen** worden beter gedemonteerd. Om schade of verlies te vermijden, is het veiliger om dit zelf te doen. Je kan ze vastmaken aan de rolstoel of in de ingecheckte bagage of handbagage bewaren. Als dat niet mogelijk is, kan een eenvoudige tekening het personeel helpen om hulpmiddelen op de juiste wijze te plooien en er onderdelen af te nemen. Een andere handige tip is om alle onderdelen van je rolstoel te labelen: batterij, breekbare delen,...

E. Assistentie

- Sinds juli 2008 moeten alle Europese luchthavens **gratis assistentie** verlenen aan passagiers met een beperking. Je kan hulp krijgen **van je aankomstpunt tot aan het vliegtuig, ook bij tussenlandingen. Aan boord** moet de vliegmaatschappij de nodige assistentie voorzien.
- Geef bij het boeken reeds aan **waar en wanneer** je assistentie wil: in de luchthaven zelf, voor je bagage, bij het inchecken, tijdens de veiligheidsprocedures, tussen twee vluchten,...
- Spreek duidelijk af **hoe** je je kan **aanmelden**. Moet je iemand bellen eens je ter plaatse bent, of kan je je melden via een praatpaal?
- Voorzie je zelf assistentie? Ga dan even na of er geen **reductietarieven** gelden voor je gezelschap. Soms heb je hiervoor een doktersattest nodig. Let wel, voor mensen met een beperking die ooit al alleen reisden, is het niet evident om hiervoor nog in aanmerking te komen.

- Met de **codes voor assistentie** van beroepsorganisatie IATA kan je duidelijk aangeven welke hulp je nodig hebt. Geef je code reeds door bij je boeking:

MAAS: Passagier heeft assistentie nodig (algemeen).

MEDA: Passagier krijgt medische behandeling, maar heeft toestemming van dokter om te reizen.

STCR: Passagier kan enkel verplaatst worden op een draagberrie (stretcher).

WCHR: Passagier gebruikt een rolstoel of een ander loophulpmiddel buiten het vliegtuig, maar kan trappen lopen en zich in het vliegtuig zelfstandig bewegen.

WCHS: Rolstoelgebruiker kan wel binnen in het vliegtuig zonder rolstoel, maar kan geen trappen lopen.

WCHC: Passagier kan zich enkel met behulp van een rolstoel verplaatsen (binnen en buiten het vliegtuig).

BLND: Passagier is blind en vraagt assistentie.

DEAF: Passagier is doof en vraagt assistentie.

DEAF/BLND: Passagier is doof en blind en vraagt assistentie.

DPNA: Passagier met verstandelijke handicap, heeft assistentie nodig.

▪ **Assistentiehond**

- Assistentiehonden **kunnen niet geweigerd worden**. Je kan en mag ook **niet gescheiden** worden van je hond.
- Er mogen **geen kosten** aangerekend worden voor het vervoer van hulphonden.
- Zorg wel dat je een **attest** kan voorleggen dat je hond een **erkende opleiding** genoot.
- Tijdens de vlucht moet de hond op een **absorberende mat** zitten, die meestal voorzien wordt door de luchtvaartmaatschappij. Maar misschien is het veiliger om er zelf een mee te brengen.

F. Dieetmaaltijden

- Heb je bepaalde **dieetwensen** omwille van diabetes of een voedselallergie of -intolerantie? Informeer je op voorhand over de mogelijkheden betreffende dieetmaaltijden aan boord.

3. In de lucht(haven)...

A. Inchecken

- Zorg ervoor dat je tijdig op de luchthaven bent. Het is geen overbodige luxe om **twee uur op voorhand** ter plaatse te zijn. Hou er ook rekening mee dat je vaak 10 tot 20 minuten eerder aan boord moet gaan dan andere passagiers.
- Vaak is er een **aparte wachtrij** voor minder mobiele reizigers of kan je aansluiten bij de '**priority**' wachtrij.
- Dring erop aan dat je rolstoel niet samen met de rest van je bagage wordt ingecheckt, maar pas bij het inschepen. Op die manier hoef je pas aan de gate naar een 'sky chair' (zie verder) van de maatschappij over te stappen en vermijd je de extra transfer naar een rolstoel van de luchthaven.

B. Veiligheid

- Reis je alleen? Ga dan na of iemand je door de **veiligheidsprocedures** heen kan assisteren.
- Geef aan als je **pacemaker of prothese** kan beïnvloed worden door de metaaldetector.
- Past je rolstoel niet door de metaaldetector, dan zal iemand je via een alternatieve route begeleiden en wordt er een **manuele detector** gebruikt.
- Het alarm kan afgaan als je met je rolstoel door de controle gaat.
- Kan een fouillering pijn of spasmes veroorzaken, schrik er dan niet voor terug om dit te melden aan de veiligheidsagent.

C. Gate

- **Ga tijdig naar de gate.** Je zal immers als eerste aan boord moeten gaan. Er is een aparte wachtrij.
- Als je naar het toilet moet, kan je dat beter aan de gate nog even doen. De toiletten op het vliegtuig zelf zijn vaak klein en minder comfortabel.
- Heb je geen zitje kunnen reserveren, geef dan bij de gate aan waar je graag wil zitten op het vliegtuig.
- Aan de gate moet je overstappen naar de zogenaamde **sky chair**. Het gangpad van het vliegtuig is immers te smal voor een standaard rolstoel. Een sky chair zit niet comfortabel, maar normaal gezien hoef je er niet lang in te zitten. De transfer gebeurt buiten het zicht van de andere wachtenden. Aarzel niet om assistentie te vragen bij je transfer naar de sky chair.

© Wetravel2

4. Op het vliegtuig

A. Aan boord gaan

- Het inschepen gebeurt op grotere luchthavens meestal via een luchtbrug (jetway) die het toestel rechtstreeks verbindt met de vertrekhal. In het geval van trappen, wordt er gebruik gemaakt van **manuele draagstoelen of een gemotoriseerde lift (zie foto)**.

© Lehner Lifttechnik

- Een tip: neem je **rolstoelkussen** mee aan boord. Zo kan het niet verloren gaan in het luchtruim en bovendien kan je erin zitten in je stoel.
- Heb je je stoel bereikt? Profiteer ervan om je **comfortabel te installeren** zonder pottenkijkers.
- Wanneer je **hulpmiddelen zoals krukken** meeneemt in de passagierscabine, houd dan in het oog **waar** ze worden **opgeborgen**. Zo kan je er indien nodig gebruik van maken tijdens de vlucht.

5. Aan boord

- Vraag na of er een sky chair meegaat aan boord. Zo kan je je ook aan boord verplaatsen.
- Houd er rekening mee dat de **toiletten aan boord soms erg klein** zijn. Vaak heb je wel net plaats voor je sky chair, maar niet voor een begeleider. Soms kan je de deur openlaten en kan er verderop een gordijn worden dichtgeschoven. Maak je je echt zorgen, loop dan eens langs bij je arts. Misschien kan die een tijdelijke katheter plaatsen of zelf uit te voeren lavementen of medicatie voorschrijven voor vochtbeperking.

- Tijdens lange vluchten is het niet ongebruikelijk dat je benen en voeten wat gaan zwellen. Je kan iemand vragen je te helpen je schoenen uit te trekken.

6. Landen

- Heb je een **rolstoel** gevraagd **op de luchthaven van aankomst**? Vraag dan nog aan boord of ze bij de luchthaven controleren of die zeker klaarstaat.
- Vloog je eigen rolstoel mee in het luchtruim? Dan zal iemand van het cabinepersoneel de rolstoel naar de juiste plaats brengen en je indien nodig begeleiden bij de transfer naar de stoel. Hierbij kan een hulpmiddel gebruikt worden zoals een glijzeil, -bord of een lift.
- Als je je manuele rolstoel kon meenemen in de passagierscabine zal deze onmiddellijk ter beschikking zijn. Anders kan je je eigen rolstoel terug gebruiken vanaf de deur van het toestel of vanaf de bagageband.

7. Overstappen

- Bij **kortere vluchten** kan je een **overstap maar beter vermijden**. De transfer vergt immers telkens behoorlijk wat energie.
- Bij **langeafstandsvluchten** kan het net handig zijn om een **tussenstop** in te voegen. Zo kan je bijvoorbeeld een meer comfortabele toiletstop maken.
- Hou er rekening mee dat je als laatste van boord gaat en als eerste opnieuw aan boord moet. **Voorzie dus zeker 3 uur tussen beide vluchten**.
- Als je je hulpmiddelen of rolstoel incheckt, controleer dan zeker de code die ze erop hangen. **Heb je je hulpmiddel nodig op je tussenstop, zie er dan op na dat ze dit duidelijk noteren**. Anders krijg je ze pas op je eindbestemming.
- Eventueel kan je een **extra overnachting of dagje inplannen**. Bekijk het positief: zo kan je een extra vakantiebestemming aan je lijstje toevoegen.

II. Trein

Hoewel de trein niet meteen bekend staat als het meest toegankelijke transportmiddel, mag je deze optie zeker ook niet meteen uitsluiten. Ondanks enkele obstakels kan de trein voor sommige mensen en voor sommige vakantiebestemmingen immers toch het uitgelezen vervoersmiddel zijn.

Hieronder noteren we enkele aandachtspunten waarmee je rekening moet houden als je met de trein reist.

1. Boeken

- Ga niet alleen na of het treinstel zelf toegankelijk is voor jou, maar check ook de **toegankelijkheid** van het **vertrek-**, **aankomst-** en eventueel ook **tussenstation**.
- Is het treinstation op je eindbestemming niet toegankelijk of kan er geen assistentie voorzien worden? Kies dan voor een **nabijgelegen, toegankelijk station** en reis van daaruit verder met bv. een taxidienst.
- Op sommige treinen zijn er een aantal **voorbehouden plaatsen** voor rolstoelgebruikers, zodat je geen transfer hoeft te maken naar een treinzitje. informeer hiernaar. Soms biedt men aan minder mobiele reizigers een ruimer, comfortabeler zitje aan in **klasse 1 voor de prijs van een ticket in klasse 2**.
- Is het toilet op je geboekte trein niet toegankelijk, las dan een tussenstop in. Vergeet niet te checken of er een **toegankelijk toilet** is in dat **tussenstation**. 40 minuten overstaptijd is geen overbodige luxe.
- Soms zijn de binnendeuren en de gangpaden op de trein te smal voor je rolstoel. Vraag na of er een **smalle rolstoel op de trein** voorzien wordt, zodat je je op de trein kan verplaatsen.
- Kan je je elektrische rolstoel of mobility scooter ergens veilig achterlaten op de trein?
- **Twee dagen voor je vertrek** kan je opnieuw contact opnemen met de treinmaatschappij om alle gemaakte **afspraken** nog eens te **bevestigen**.

2. Assistentie

- Wordt er in het vertrek-, eind- of tussenstation assistentie geboden? Niet elk station is de hele dag door bemand. Bovendien is niet iedereen bevoegd om een reiziger manueel op te tillen.
- Geef duidelijk aan waarbij je hulp wil krijgen: bij het in- en uitstappen, tijdens een tussenstop, voor je bagage,...?
- Reis je alleen en heb je ook assistentie nodig op de trein? Vergeet dan niet na te vragen of de treinmaatschappij ook **assistentie** kan bieden **op de trein**, bv. om je naar het toilet te brengen.
- Bij sommige treinmaatschappijen kan je begeleider meereizen tegen een speciaal tarief. Je moet hier wel meestal een bewijsstuk kunnen voorleggen.

3. In het station

- De route van de parking tot in het stationsgebouw, de loketten en het perron kennen soms **nauwe doorgangen, trappen, liften**,... Om het perron te bereiken moet je vaak de sporen oversteken via een tunnel of wandelbrug. Een lift vormt soms een alternatief voor de trappen, maar kan je meestal enkel onder begeleiding gebruiken.
- Vind je niet meteen een **verlaagde balie** voor rolstoelgebruikers, vraag dan om hulp.

4. Op de trein

- Tijdens het op- en afstappen kunnen de nauwe deuren, de hoge treden en de open ruimte tussen de trein en het perron een obstakel vormen. Je kan meestal wel een **hellend vlak of een lift** gebruiken, maar vergeet hiervoor op voorhand geen assistentie te vragen.

- Zorg ervoor dat je tijdens je rit alle gemaakte **afspraken** meehebt **op papier in je handbagage**.
- Informeer of je **maaltijd aan je zitplaats** geserveerd kan worden.
- Sommige treinen beschikken over een **aangepast toilet** voor wie zelf een transfer kan maken, informeer ernaar.

III. Cruiseschip

Cruisereederijen hebben een toegankelijke reputatie. Aangezien het hier bovendien om een combinatie van vervoer en accommodatie gaat, mag ook dit laatste niet uit het oog verloren worden. Veel cruiseschepen hebben tegenwoordig een of meerdere toegankelijke kamers. Toch is het belangrijk om na te gaan welke knelpunten er zijn, bv. smalle gangen, manier van inschepen, transport naar de bestemmingen aan land...

1. Boeken

- Contacteer de cruisemaatschappij en vermeld wat je beperking precies inhoudt en of je hulpmiddelen gebruikt. Ga na of er nog **medische verklaringen en formulieren** moeten ingevuld worden. De meeste rederijen vragen een **verklaring dat de reiziger zelfstandig is of een begeleider bij zich heeft** die kan instaan voor zorg en assistentie.
- Win gedetailleerde informatie in over de toegankelijkheid van het schip en je kajuit. Wat zijn de **doorgangsbreedtes** naar je kajuit, het toilet, restaurant en andere gemeenschappelijke faciliteiten? Wat zijn de afmetingen van je kamer? Kan je makkelijk rond het bed? Is er een ruime badkamer met aangepaste douche? Zijn er trappen of drempels? Is er een toegankelijk zwembad aan boord?
- Heel wat **hulpmiddelen** die de accommodatie toegankelijker maken, **mogen mee aan boord**: draagbare hellende vlakken, mobiele liftjes, smalle rolstoelen om te manoeuvreren in smalle plaatsen, toiletverhogers, speciale kussens,... De cruise kan hierdoor toch comfortabel worden.
- Neem ongeveer **twee dagen voor vertrek** nog eens contact op met de rederij om alle **aanvragen te herbevestigen**.
- Toets het programma af aan jouw mogelijkheden. Wil je het wat rustiger aan doen, vraag dan na of er een **aangepast programma** bestaat.

2. Medische faciliteiten aan boord

- Elk cruiseschip is verplicht om **medische faciliteiten** aan boord te hebben zoals een dokter, een verpleegster en een uitgebreide apotheek.
- Er wordt vaak gevraagd om een **medisch formulier** in te vullen. Zo is de dokter aan boord op de hoogte van eventuele behandelingen en wat te doen in een noodgeval.

- Let wel: dit betekent **niet** dat **dagelijkse verzorging** mogelijk is. Wie dagelijks verpleging nodig heeft en wie hulp nodig heeft bij persoonlijke verzorging moet zelf een begeleider meebrengen.
- Het loont de moeite na te vragen of er -mits een meerprijs- **bepaalde behandelingen** kunnen toegediend worden **aan boord**, zoals het geven van insulinespuiten, dialyse, enzovoort.
- Breng je **eigen geneesmiddelen en medische benodigdheden** mee. Op het schip en in het buitenland zijn deze vaak duurder (en soms ook moeilijk verkrijgbaar).
- Bewaar je **medicatie in je handbagage** voor het geval er vertraging van de ingecheckte bagage zou zijn.
- Zorg ervoor dat je de gemaakte **afspraken** meehebt **op papier**.

3. Vervoer

- Ga na of het vervoer dat door de rederij of de touroperator geregeld is **tussen luchthaven en het schip** (meestal touringcar) toegankelijk is. Indien niet, regel dan een toegankelijke taxi en vraag na op wiens kosten dit is.
- Kijk na of het vervoer **naar bepaalde bestemmingen aan land** toegankelijk is.

IV. Ferry

Reizen met de ferry kan je vergelijken met het cruiseschip.

- Het **comfort bij oude en nieuwe ferry's verschilt enorm**. Ga zeker bij oude ferry's na of alle doorgangen voldoende breed zijn en of er nergens drempels of trapjes zijn. **Vraag gedetailleerde informatie**. Neem geen genoegen met een algemene verklaring dat het schip toegankelijk is voor personen met een mobiele beperking.
- Bij een langere reis is het aangeraden om een **kajuit** te boeken. De loungestoelen bieden immers vaak niet het gewenste comfort. De rugleuning is niet altijd verstelbaar.

Reizen met een kleiner type ferry, kan je vergelijken met een vliegtuig. De volgende zaken kan je dan ook best navragen:

- Hoe gebeurt het in- en ontschepen?
- Kan je in je eigen rolstoel blijven zitten of moet je een transfer maken naar een zitje op de ferry?
- Kan je een stoel reserveren met extra beenruimte of dicht bij de toiletten?

Reis je met je eigen wagen, ga dan zeker na of er een **lift is tussen het auto- en het passagiersdek**.

V. Touringcar

Net zoals de trein heeft ook de touringcar vaak de reputatie weinig toegankelijk te zijn. Voor heel wat mensen en bepaalde types reizen kan dit echter het uitverkoren transportmiddel zijn. Er bestaan bijvoorbeeld **touringcars met een lift en ruimte voor rolstoelen**. Houd er rekening mee dat deze soms pas worden ingehuurd wanneer er meerdere personen met een beperkte mobiliteit meereizen of wanneer het om een specifieke groepsreis gaat.

© De Meibloem

Als je met de touringcar op reis wil, moet je rekening houden met de volgende aandachtspunten:

- Een touringcar heeft over het algemeen een **smalle ingang** en een **nauw gangpad**. Als er geen lift aanwezig is, moeten er ook treden gedaan worden.
- Niet alle maatschappijen hebben evenveel **standaard voorzieningen** op het vlak hulpmiddelen en personeel om het in- en uitstappen te faciliteren
- Om commerciële redenen zijn niet alle maatschappijen er even hard op gebrand om meerdere gewone zitplaatsen op te geven in ruil voor een plaats voor een rolstoelgebruiker. Ook niet iedereen investeert in een touringcar met lift voor algemene reizen. Ga dus op zoek naar een maatschappij die over een aangepaste bus beschikt.
- Vaak zijn touringcars wel uitgerust met een toilet, maar doorgaans zijn deze niet toegankelijk voor rolstoelgebruikers of andere personen met een mobiele beperking.
- Het is niet evident om na te gaan of de **faciliteiten** zoals toiletten en restaurants **op de stopplaatsen** en in de busstations toegankelijk zijn. Vraag dit na bij de maatschappij.

Enkele tips kunnen je helpen om je reis met de touringcar beter voor te bereiden:

- Contacteer de busmaatschappij en vermeld duidelijk dat je een beperkte mobiliteit hebt en wat je noden en behoeften zijn. Leg uit op welke manier je beperkt bent en welke je concrete verzoeken zijn.
- Informeer je goed over de toegankelijkheid van de touringcar zelf:
 - o Is er een **lift** om in de bus te gaan of moet je nog enkele trappen doen?
 - o Zijn er **aparte rolstoelplaatsen** voorzien op de touringcar? Zoja, wil je blijven zitten in je rolstoel of wil je liever op een zetel plaatsnemen?
 - o Heb je een **voorkeur** om op een bepaalde **plaats** te zitten in de bus (vooraan, eerste rij, middengang?) Zoja, pols dan even of je deze voorkeur kan doorgeven.
 - o Wordt er **assistentie** voorzien? Kan iemand assisteren bij het in- en uitstappen en/of bij het opbergen van je bagage in de bus?
 - o Zijn er beperkingen qua afmetingen/gewicht voor hulpmiddelen of elektrische rolstoel? Waar kan je je **hulpmiddelen** laten? In de bagageruimte?

- Is er een **aangepast toilet** aan boord?
- Controleer de faciliteiten in zowel vertrek-, aankomst- en tussenstations op de voorziene route:
 - Kan er **assistentie** geboden worden op de stations op de route, naar het toilet, bij het in- en uitstappen, voor de transfer naar je rolstoel, met je bagage,...?
 - Kunnen je **hulpmiddelen** telkens uit de bagageruimte gehaald worden?
 - Zijn de **faciliteiten** zoals restaurants en toiletten in de stations op de route toegankelijk?
- Probeer een **rechtstreekse rit** te boeken: buswissels vergen tijd en energie. Anderzijds is het bij lange ritten soms beter om een of meerdere **tussenstops** of wissels in te lassen op plaatsen waar er **toegankelijke toiletten** zijn.
- **Herbevestig alle aanvragen** bij de touringcarmaatschappij een tweetal dagen voor afreis.
- Houd steeds een **schriftelijke bevestiging** van je verzoeken bij de hand. Zorg dat je ook de **contactgegevens** bijhebt van personeel dat op de hoogte is van de gemaakte afspraken.
- Zorg ervoor dat je **ruim op tijd** in het station/de plaats van afspraak bent. Zeker als je assistentie nodig hebt om aan boord te komen of als eerste moet opstappen.
- Indien er een onderscheid gemaakt wordt tussen handbagage en in te checken bagage, zorg er dan voor dat je eventuele **medicatie in de handbagage** zit.

VI. Huurwagen of camper

Reizen met een eigen huurwagen betekent een grote vrijheid. Je kan zoveel tussenstops inlassen als je zelf wil en ook op je vakantiebestemming ben je niet afhankelijk van de aangepaste vervoersmogelijkheden die daar voorhanden zijn.

De keuze van je huurwagen zal in grote mate afhangen van de beschikbare kofferruimte. **Extra kofferruimte** of een **dakkoffer** is soms geen overbodige luxe. Passen je rolstoel en/of hulpmiddelen in de wagen?

- Heb je een manuele of een elektrische rolstoel? Wat zijn de afmetingen van die rolstoel? Kan je hem opplooien? Zoja, wat zijn de afmetingen van je rolstoel in opgeklapte stand?
- Zijn er nog andere hulpmiddelen die je wenst mee te nemen? Zoja, wat zijn de afmetingen van deze hulpmiddelen?

Je kan kiezen voor verschillende **opties**, denk hier goed over na voor je boekt: airco, automatische deuropeners, draaibare stoelen, rolstoellift,... Soms is het interessant om een **driedeur auto** te kiezen. Meestal zijn de twee portieren vooraan een stuk breder, wat rolstoelers toelaat om comfortabeler in te stappen of de rolstoel in te laden.

© Wetravel2

Wens je als passagier in de wagen mee te rijden of rijd je liever zelf? Met welk **besturingssysteem** wil je rijden: automatische koppeling, stuurbeheersing, handcontrole aan het stuur voor bediening van de versnellingen en de remmen,... Bij de handcontrole is het belangrijk te vermelden of je links- of rechtshandig bent.

